

la pregonesa, que duen el nom de *Es Munt des Port* i *Es Munt d'En Vic* sentit allí, 1964, figuren a la Nomenclatura Marina, n.º 42 i 43; altrament no és que siguin només genèrics topogràfics, perquè els sentim en ús apehlatiu, altrament la pronúncia és netament i constant amb ú: «hi ha un *múnt en akeç řadól*», 'en aquell paratge (mar enfora)' m'assenyalaven a Deia (1964).

Altrament s'observa en alguns textos medievals, un ús mariner pel qual s'ha convertit *mont* en una mena d'equivalent d'«illot», en quant es tracti d'una illeta petita i prominent al mig de la mar: «la mar s'infia per gran tempestat, ayxí que --- la dona ac l'enfant que portava e mantenen ela morí, e --- en aquestes paraules un *mont* los aparec a la mar, per que dixeren --- Mílor és que nós los gitem en aquell *mont*, que si-ls gitàvem en la mar, que-ls menyassen los pexes». En retornar el marit «Déus volent, éls vengren al *mont* on pausà la sua muler ab l'enfant; e quant fo ixit de la nau, él atrobà l'emfant alegre, qui jugava ab peretes ---», *VidesR*, 140v1, n. 104.

Fóra d'aquests fets locals o arcaics *munt* viu quasi només en el sentit de 'pilot, amuntegament', general pertot, fins a les Illes (Eivissa inclosa «*munt*: montón», PzCabr.) i fins a l'extrem Nord, i amb extensions translàtiques com 'gran quantitat' de moltes coses («hi havia un *mún* da bórdas», «hi ha un *mún* de romanís» Vingrau, «del Canal del Tap se'n sallaia un *mún* d'herba», Canet d. R., 1960, «un *món* de palla» 'un pilot d. p.' pall., Tavascan, 1934).

L'explicació del canvi fonètic de o en u en el nostre mot, ja la vaig donar (V. quelcom més en *LleuresC*, 252): no és «per l'ús proclíctic en NLL, car llavors s'hauria de conservar la o en mall., val. i occ. i en tot el cat. de l'Edat Mitjana. Sembla ser constant la substitució de e i o originàries per i, u, davant els grups de tres consonants dentals (*din(t)s*, *dintre*, els antics *intrar*, *sintrà*, *intrà*, el dialectal *tu sints*); i d'altra banda: unça (pron. antiga *entsa*), *engrunça* (cèlt. *CRONTIAT), *acunça* (COMPTIAT), *escurça* i *escurçó* (des d'aquell i des de *curts* la u s'estengué a *curt*). Anàlogament la u de *munt* nasqué en el plural tan freqüent *munts* (entre molts, els topònims com *Santuari dels Munts* en el Lluçanès), i en els NLL on anava seguit de consonant (com els donats com a ex. supra). No neguem que la posició pretònica freqüent no hi pogués ajudar, car també es nota certa extensió de *puntó* per *pontó*, i sobretot de *puntarró* per *pontarró* (facilitada en aquests potser per dissim. davant la ò tònica), en genèrics toponímics, més enllà del límit dialectal català occid.-or. (p. ex. a Ulldemolins; i rodalia, 1935).

DERIV.: *Muntanya* [origens], del ll. vg. *MONTĀNEA (plural n. d'un adjectiu *MONTANEUS, i del qual deriven *montaniosus* i *montanicula* documentats en agrimensors llatins), conservat en totes les llengües romàniques d'Occident, i amb tendència a suplantar MONS, sobretot en fr.-oc. i cat. «Dix N'Anglesa que, d'aquels bos hòmens, que n'avie a Solsona --- e a la Sed e en la *muntanja* de Prades e de S<i>u<rana>», doc. del Cardener, de 1250 (PPujol, *Doc. Vg. Urg.*, 1578);

«les sumitats de les *muntanyes* fosques», JnEsteve (*Li. Eleg.*, val., a. 1472, k-5-6); «aquelles *muntanyes* que tan altes són / ---», en el cançoner (Milà, *Romllo.*, 195) i en la *Glosa* de Maragall.

La u a aquest derivat s'hi propagà des del simple *munts*, i per això es nota que, sobretot a l'Edat Mitjana, hi té menys extensió que en aquest: en AntCanals: «torres tremolozes que apareixien ésser grans *muntanyes*» (*Scipió, NCL.*, 67), però més sovint *montanya*, -nyes (56.16, 57.12); en els *Sermons* de StVicentF, presos per escrit, sens dubte c. Morella, per un secretari de la comarca, apareix constantment *montanya*, com a i, 111.32 (i *tremontana*), molts exemples en el volum Harrison (des del fº 88r fins 112r32, i encara 112r34, 112v2 etc.); en canvi l'acotador marginal d'aquest volum (que no és morellà, com ho mostra el contrast entre les formes en -e, i les seves en -a), escriu *muntanya* (capçal del 112v), i també *muntanya* en la *Quaresma* (37.15, 37.16, 100.112), que sembla escrita cap a l'Horta Val. En l'ed. prínceps del *Tirant*, *montanya* (p. ex. cap. 133, 374, i crec constant; impès a tort *muntanya* per Riquer, pp. 374, 658 etc.).

En l'ús oral i popular en el P. Val. hi ha molta fluctuació, dintre del predomini de *mu-* en els medis populars i en tots els més castissos (*mu-* en MGadea, *T. del Xè* II, 19, si bé sovint *mo-*). Seguint ordre geogràfic, en les notacions orals per a l'*Onom. Cat.*, s'observa que hi ha *mō-* en el Nord i *mu-* va generalitzant-se cap a l'Horta: *mo-* Hortells, *mo-* i *mu-* Forcall, *mu-* Benassal, *Vistabella*, *mo-* Alcalà, *Vilanova*, *Torreblanca*, *mu-* Peníscola, *mu-* i *mo-* Castelló, *mu-* Vilavella (3), *Nules* (2), *Vall d'Uixó* (moltes), *Almenara*, *mo-* i *mu-* Benifairó de les Valls, *mu-* (4) i *mo-* (1) Morvedre, *mu-* Torres-Torres, *Riba-roja* (3), *mo-* (2) Real. En *muntanyeta* (que en bona part és nom d'un barri del poble) el resultat és una mica diferent: *mō-* Catí, Aín, però *mu-* Benicàssim, *Nules* i (2) *Almenara*, *muntanyeta* (1) i *mō-* (2) Morvedre, *mu-* Torres-Torres i Algímia, *mo-* Benifairó, *Serra*, *Vilamarxant*, *mu-* Puçol, *Mislata*, *mu-* (3) *Xeresa*, *mo-* *Xaraco*, *mu-* *Real*.

En el P. Val. ha penetrat bastant l'ús de *monte* acastellanat, per obra dels guardatermes i guardabosc, però resta consciència de l'ús genuí: a Alcalà de Xivert m'anaven dient *lo Monte de la Viuda*, però en reclamar-los si hi havia forma valenciana, s'afanyaren a reconèixer que també diuen *la montàya de la biyda* (1961). També allà existeix l'ús de *muntanya* com a designació zonal, sobretot enllà del Benicadell: a La Torre de les Maçanes distingien: «Castalla és *muntàya*, Xixona és Marina, ja és *bašúra*», i en demanar-los per l'extensió, «també són *muntanya* La Torre, Penàguila, Benifallim, Benilloba, Gorga...» (1963). És sabut que amb aquest concepte això mateix té amples i antigues arrels a Mallorca i tant o més en el Princ., on de vegades s'ha usat com a nom quasi-comarcal, en particular oposant la zona Berg.-Ripollès-Garrotxa a la zona Bages-Osona-Vallès-Selva-Emp. (així passim *DAg.* i tantes geografies); o en nomenclatura popular d'història natural, per exemple *pardal de muntanya*, *pinsà mec* o de *muntanya* etc.